

**huset
venture**

KAN MAN SY SIG TIL EN VEJ MOD DET DANSKE ARBEJDSMARKED?

Et casestudie af **Huset Venture** Storkøbenhavns beskæftigelsesrettede forløb for udsatte etniske minoritetskvinder, **Projekt Sy-værksted**.

Indhold

Resumé	3
Indledning: Kan man sy sig til en vej mod det danske arbejdsmarked?	4
Huset Venture Storkøbenhavn	5
Projekt Sy-værksted	5
Projektets målgruppe	5
Projektets formål	6
Forløbets varighed	6
Konceptet	6
Målgruppen: udsatte ledige kvinder med anden etnisk baggrund end dansk	7
Sociale og helbredsmæssige udfordringer	7
Kulturelle udfordringer	9
Ringe dansk-sproglige kompetencer	9
Ringe samfunds- og arbejdsmarkedsforståelse	9
Projektets metode og tilgang	11
Arbejde giver struktur og fælles mål	11
Håndtering af sygdom ift. arbejde	12
Værdifulde relationer	13
Dansk-sproglige kompetencer er vejen til arbejdsmarkedet og fællesskabet	14
Deltagelse giver adgang til insiderviden	14
Forudsætninger for at lykkes	15
Projektets resultater	16
Antal deltagere	16
Væk fra kontanthjælp	16
Deltagernes udvikling og progression – resultater og succesrater	17
Deltagernes arbejdsmarkedsstatus	19
Opnåelse af projektets formål	19
Konklusion: Arbejde, tillidsfulde relationer og deltagelse er vejen	20
Litteraturliste	21

Resumé

Denne rapport er et casestudie af Huset Venture Storkøbenhavns beskæftigelsesrettede forløb for målgruppen udsatte etniske minoritetskvinder, Projekt Sy-værksted. Projekt Sy-værksted blev kørt som et pilotprojekt og løb fra sommeren 2019 til medio februar 2021.

19 kvinder startede på Projekt Sy-værksted, og bortset fra én kvinde, der døde undervejs i forløbet, gennemførte alle 18 kvinder deres individuelt tilrettelagte forløb under projektet. Der var løbende optag under projektperioden, og oprindeligt var et forløb fastsat til at vare 14 uger, men flere af kvinderne fik forlænget deres forløb undervejs pga. behov for yderligere afklaring.

I rammeaftalen mellem Arbejdsmarkedscenter Ballerup og Huset Venture Storkøbenhavn var der både defineret et overordnet og et mere specifikt formål for Projekt Sy-værksted. Hvor det overordnede mål med indsatsen altid vil være, at deltageren kommer i arbejde eller påbegynder uddannelse, var formålet med indsatsen endvidere at understøtte og fastholde progression til overgang til småjob/lønnede timer eller efter aftale afklaring af arbejdsevne.

I projektet var det særligt formålet om at understøtte og fastholde progression til overgang til småjob samt afklaring af arbejdsevne, der stod centralt. Med to deltagere, som kom direkte i småjob, og 14 deltagere, som Huset Venture Storkøbenhavn anbefalede rehabiliteringsteamet en indstilling til fleksjob, anses formålet om at understøtte og fastholde progression til overgang til småjob for at være opnået for i alt 16 ud af Projekt Sy-værksteds 18 deltagere (89 %). For Ballerup Kommune har en yderligere, positiv effekt været, at der på relativt kort tid er lavet grundige, fagligt begrundede afklaringer af kvinderne, og at kvinderne er blevet flyttet væk fra kontanthjælpssystemet, hvor de ikke hørte hjemme.

Selvom de udsatte etniske minoritetskvinder var meget langt fra arbejdsmarkedet ved starten af deres forløb, udviklede de sig positivt gennem projektet og nærmede sig arbejdsmarkedet. De profiterede af at deltage i et projekt, hvor kerneaktiviteten var reelle arbejdsopgaver i et sy-værksted for betalende kunder. På trods af kvindernes mange udfordringer lykkedes det dem at arbejde sammen om at få leveret varerne til kunderne. Arbejdet i sy-værkstedet gav kvinderne identitet og en oplevelse af at være en del af et arbejdsfællesskab. Samtidig oplevede kvinderne, at selvom man har en kronisk sygdom, så kan det godt lade sig gøre at finde en plads på arbejdsmarkedet.

Med Projekt Sy-værksted har Huset Venture Storkøbenhavn erfaret, at det er en kompleks opgave at arbejde beskæftigelsesrettet med udsatte etniske minoritetskvinder, hvis udfordringer både er af helbredsmæssig, social og kulturel karakter. Arbejdet på systuen kan ikke stå alene, og de kulturelle udfordringer, som fx kommer til udtryk ifm. det danske sprog, arbejdsmarkedsrelation og -forståelse samt arbejdskultur og -identitet, må adresseres, hvis indsatsen skal lykkes. Opgaven kræver en anerkendende tilgang og en helhedsorienteret og håndholdt indsats, som både inkluderer indsatser i og uden for sy-værkstedet. Sidstnævnte fx i form af ledsagelse til læge, hospital, kommune, boligforening osv.

Så kan man sy sig til en vej mod det danske arbejdsmarked? Med Projekt Sy-værksted er svaret JA, og forudsætningerne for at lykkes er bl.a. reelle arbejdsopgaver for kunder, anerkendende tilgang, helhedsorienteret og håndholdt indsats, tætte og tillidsfulde relationer samt medarbejdernes mod på at deltage, involvere sig og gå tæt på kvindernes liv.

Indledning: Kan man sy sig til en vej mod det danske arbejdsmarked?

Kan man som udsat etnisk minoritetskvinde sy sig til en vej, der fører mod det danske arbejdsmarked? I Ballerup Kommune har Huset Venture Storkøbenhavn gennemført et pilotprojekt, Projekt Sy-værksted, hvor en gruppe udsatte etniske minoritetskvinder har taget kontrol over symaskinen og syet sig væk fra kontanthjælp og et godt stykke ad vejen mod det danske arbejdsmarked. Dette, selvom vejen ikke var nem at få øje på, og på trods af traumer, nedslidning og social marginalisering.

I forskningen og blandt centrale aktører på integrationsområdet er der bred enighed om, at den mest direkte vej til en succesfuld integration går gennem arbejdsmarkedet. I Danmark er ikke-vestlige indvandrerkvinder den gruppe, vi har haft sværest ved at integrere på arbejdsmarkedet¹. Det er ikke kun kvinderne, der bliver tabere i dette spil, for i kølvandet af en manglende integration på arbejdsmarkedet følger en række andre problemer, der går i arv til børnene. Der er derfor bred enighed om, at der skal arbejdes med at finde løsninger. Fra regeringens og mange kommuners side er der stort fokus på, at det skal lykkes at vende denne udvikling.

I de senere år er der udkommet flere rapporter om netop ovennævnte målgruppe² fra forskningscentre og tænketanke, men der er brug for alle gode erfaringer om, hvad der virker, også fra praksisfeltet. I Huset Venture Storkøbenhavn er der med Projekt Sy-værksted skabt flotte resultater og høstet vigtige erfaringer ift. målgruppen, som kan bidrage med viden på området og være til inspiration og brug for alle, der arbejder inden for dette felt. I det følgende præsenteres derfor et casestudie³ af Huset Venture Storkøbenhavns beskæftigelsesrettede forløb for udsatte etniske minoritetskvinder, Projekt Sy-værksted.

Der indledes med en præsentation af Huset Venture Storkøbenhavn samt en beskrivelse af Projekt Sy-værksted ift. projektets målgruppe, formål og koncept. Herpå stilles der skarpt på indsatsens målgruppe, udsatte etniske minoritetskvinder, og de reelle udfordringer, som målgruppen har ift. at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet. Udfordringerne er både af social, helbredsmæssig og kulturel karakter, og her er ringe dansk-sproglige kompetencer og manglende samfunds- og arbejdsmarkedsforståelse centrale emner. Herefter beskrives projektets metode og tilgang; hvordan arbejdet danner rammen, skaber struktur og giver projektets deltagere et fælles mål, og hvordan medarbejdernes anerkendende tilgang og deltagelse i det daglige arbejde på systuen er en metode til at skabe tætte, tillidsfulde relationer til deltagerne. Relationer, som er en afgørende forudsætning for at lykkes med at skabe en positiv udviklingsproces hos projektets målgruppe, udsatte etniske minoritetskvinder. Afslutningsvist præsenteres projektets resultater og konklusioner. Resultatafsnittets hovedfokus ligger på deltagernes udvikling, progression og arbejdsmarkedsstatus samt opnåelsen af projektets formål.

Konklusionen sammenfatter projektets erfaringer og resultater, og afsnittets hovedpointer er, at arbejde, tillidsfulde relationer og deltagelse er vejen, og at kulturelle udfordringer må adresseres, hvis indsatsen skal lykkes.

-
- ¹ I 2018 var der 155.326 ikke-vestlige indvandrerkvinder i Danmark, og 35 procent af disse kvinder modtog dagpenge eller kontanthjælp (Cevea 2019 A: 9).
 - ² Cabi (Center for Aktiv Beskæftigelsesindsats) offentliggjorde i 2017 en rapport om "Projekt 500", et landsdækkende projekt, der involverede flere store kommuner, hvor formålet var, at 500 ledige familie- og ægtefælleforsørgede nydanskere skulle træde ind i arbejdsstyrken. Væksthusets Forskningscenter udkom i 2019 med en stor rapport om de somaliske kvinders fortællinger om arbejde og ledighed, og Tænketanken Cevea kom med rapporten: "Bryd Barriererne. Udfordringer og potentialer for integration af kvinder med etnisk minoritetsbaggrund på det danske arbejdsmarked" (2019 A) og løsningskataloget: "Nye Veje. Løsninger til en forbedret integration af nydanske kvinder med etnisk minoritetsbaggrund på det danske arbejdsmarked" (2019 B).
 - ³ Genremæssigt er denne undersøgelse et casestudie. Som det står i Aarhus Universitets metodeguide: "Et casestudie refererer til et studie, hvis indsigter ikke formelt antages at gælde for andre end den undersøgte gruppe. I modsætning til studier med sandsynlighedssampling, hvis indsigter antages at kunne generaliseres fra det undersøgte sample til andre personer fra samme population, vil det være op til den enkelte forsker at vurdere, om indsigter fra et casestudie kan generaliseres til andre kontekster og/eller andre personer ud over den undersøgte gruppe". <https://metodeguiden.au.dk/> Interviewmaterialet er indsamlet i forbindelse med forfatterens besøg og arbejde i sy-værkstedet fra 23.11-25.11 2020.

Huset Venture Storkøbenhavn

Huset Venture Storkøbenhavn er en del af Huset Venture, der ud over afdelingen i Ballerup også har afdelinger i Kolding, Ringkøbing og Aarhus. Huset Venture er en registreret socialøkonomisk virksomhed med hovedsæde i Aarhus, og de fire huse har tilsammen ca. 160 ansatte, hvoraf 37 er ansat i Ballerup. Ca. 90 % af Huset Ventures medarbejdere har nedsat arbejdsevne og er ansat i fleksjob.

Som koncept består Huset Venture altid af en erhvervsenhed kombineret med en kursus- og afklaringsenhed. I Huset Venture Storkøbenhavn udgøres erhvervsenheden af tre erhvervsområder:

- Sy og Design, der er en ordreproducerende systue
- Hjælpebidler, som producerer tøj og hjælpebidler i tekstil til mennesker med handicap
- Gaver der Gavner, der er et bæredygtigt firmagavekoncept.

Kursus- og afklaringsenheden tilbyder beskæftigelsesfremmende forløb for udsatte ledige og samarbejder med flere omkringliggende kommuner om visitation af borgere til forløb. Der er tale om individuelt tilrettelagte forløb som fx afklaringsforløb, ressourceforløb, mentorforløb, jobsøgningsforløb og kursus i regnskab og bogføring. Varigheden af et forløb i Huset Venture Storkøbenhavn er typisk 13 uger.

Erhvervsenheden tilbyder også jobtræningsbaner for de borgere, der er i afklaringsforløb i Huset Venture Storkøbenhavns kursus- og afklaringsenhed. Når en borger tilknyttes en jobtræningsbane, får borgeren reelle arbejdsopgaver og bliver en del af et team. Via jobtræningsbanen opøver borgeren sine faglige færdigheder og arbejdsrelaterede grundkompetencer i et trygt og rummeligt arbejdsmiljø. Der tages hensyn til borgerens udfordringer, arbejdsopgaverne tilpasses den enkeltes formåen, og der er den nødvendige tid til samt udvidede muligheder for, at borgeren kan få støtte til at oparbejde sin arbejdskapacitet og arbejdsmarkedsparathed.

Projekt Sy-værksted

I sommeren 2019 besluttede Huset Venture Storkøbenhavn og Ballerup Kommune at starte et pilotprojekt for udsatte etniske minoritetskvinder, hvor kvinderne skulle arbejde på sy-værkstedet i Huset Venture Storkøbenhavn. Projektet udløb medio februar 2021.

Projektets målgruppe

Projekt Sy-værksted henvendte sig til udsatte ledige kvinder med anden etnisk baggrund end dansk. Inden for kernemålgruppen havde nogle slet ikke været ude på arbejdsmarkedet før, og andre havde været længe væk fra arbejdsmarkedet, fx pga. sygdom. De visiterede kvinder var alle aktivitetsparate, men ikke jobparate. Den socialfaglige konsulent, der var leder af teamet omkring sy-værkstedet, beskriver det således:

- Vi var klar over, at denne målgruppe er vældig svær at få i beskæftigelse, og vi synes, at vi har noget, som andre (udbydere) ikke kan tilbyde, nemlig at vi er gode til at skabe tryghed og tætte relationer, og det har vi set virke i forhold til de andre grupper af udsatte ledige, som vi har som målgruppe her i Huset Venture Storkøbenhavn.

Projektets formål

I rammeaftalen mellem Arbejdsmarkedscenter Ballerup og Huset Venture Storkøbenhavn er der både defineret et overordnet og et mere specifikt formål for Projekt Sy-værksted. Det overordnede mål vil altid være, at deltageren kommer i arbejde eller påbegynder uddannelse, men formålet med indsatsen er endvidere at understøtte og fastholde progression til overgang til småjob/lønnede timer eller efter aftale afklaring af arbejdsevne.

I projektet var det særligt formålet om at understøtte og fastholde progression til overgang til småjob samt afklaring af arbejdsevne, der stod centralt.

Forløbets varighed

Der var aftalt løbende optag under projektperioden, og som udgangspunkt havde et individuelt forløb i Projekt Sy-værksted en varighed på 14 uger med mulighed for forlængelse.

Konceptet

Målet med projektet var beskæftigelsesrettet, og det rammesatte de øvrige indsats i projektet. Arbejdet i sy-værkstedet var kerneaktiviteten for kvinderne, og hvis der var behov for andre indsats, blev de ofte identificeret i forbindelse med arbejdsdagen. Der var for eksempel ikke tale om særskilt undervisning i dansk. Danskundervisningen tog udgangspunkt i det arbejde, der skulle udføres i sy-værkstedet. Det samme gjaldt også for den socialfaglige indsats.

For de kvinder, der havde ringe erfaring med at være på arbejdsmarkedet, skulle sy-værkstedet fungere som en jobtræningsbane og give en fornemmelse af, hvordan det er at gå på arbejde og have kolleger. For de kvinder, der allerede havde arbejdsmarkedserfaring, men måske havde været ramt af sygdom eller andet, kunne sy-værkstedet være en skånsom vej tilbage til igen at søge arbejde.

I sy-værkstedet lærte kvinderne at løse enkle sy- og produktionsopgaver, ligesom de deltog i de almindelige serviceopgaver i huset. Der var tilknyttet en sy-faglig og en socialfaglig konsulent til sy-værkstedet og en koordinerende teamleder. Det var fra starten en målsætning, at alle kvinderne skulle opleve, at deres deltagelse var vigtig, og at projektet var en rigtig arbejdsplads med reelle arbejdsopgaver. Opgaverne var derfor ikke opfundet til lejligheden, men der var tale om opgaver, der skulle løses uden en stram deadline.

Arbejdsdagen i sy-værkstedet var fra kl. 9.00-14.00, og arbejdsdagen havde en klar struktur: Fra kl. 9-10 blev der arbejdet, og så var der pause i 15 min. Derefter blev der syet til klokken 12, hvor der var frokostpause i 30 min. Derefter blev der syet til klokken 14. Den enkelte kvindes arbejdsdag blev tilrettelagt efter hendes ressourcer. De opgaver, der skulle løses, var bestilt af eksterne kunder, der havde deres gang i værkstedet. De kunder, der fik løst opgaver i sy-værkstedet, var fx Ikea og Københavns Fødevarereselskab.

Eksempler på varer, der blev produceret i værkstedet:

- Muleposer af gamle kaffesække
- Dækkeservietter
- Opbevaringsposer til kosmetik og grøntsager
- T-shirts.

Desuden blev arbejdsopgaver som lettere stryge-, klippe- og pakkeopgaver samt indpakning af gaver i bølgepap og indpakning af seler i gaveæsker også udført.

Målgruppen: udsatte ledige kvinder med anden etnisk baggrund end dansk

I det følgende gives der indledningsvist en beskrivelse og kategorisering af projektets målgruppe, hvorefter der stilles skarpt på de reelle udfordringer, projektets målgruppe havde ift. at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet. Herunder beskrives først de sociale og helbredsmæssige udfordringer og derefter de kulturelle.

Gruppen af udsatte kvinder med anden etnisk baggrund end dansk er generelt set meget blandet. Målgruppen kan opdeles i tre grupper:

a. **Gruppe 1: Hvor vejen er kortest**

Kvinder med uddannelse eller erhvervserfaring.

b. **Gruppe 2: Hvor vejen ligger åben, men kræver arbejde at nå frem til**

Kvinderne i denne gruppe har brug for et løft. Det er kvinder, for hvem behovet rækker ud over afklaring og opkvalificering af nuværende kompetencer. De største udfordringer for denne gruppe er fraværet af en arbejdsidentitet og begrænsede kompetencer.

c. **Gruppe 3: Hvor vejen er lang og svær at få øje på**

Denne gruppe kvinder er længst fra arbejdsmarkedet. For disse kvinder skal der en større social og beskæftigelsesrettet indsats til. (Cevea, 2019 B: 9ff.).

De 19 kvinder, der deltog i Huset Venture Storkøbenhavns Projekt Sy-værksted tilhørte alle gruppe 3, hvor vejen mod arbejdsmarkedet er lang og svær at få øje på. Kvinderne i sy-projektet kan bedst beskrives som særligt udsatte ledige, fordi de, ud over kendte sociale udfordringer for danskere i denne kategori, også havde kulturelle udfordringer, der influerede på og til tider spændte ben for både kvinderne og den indsats, som blev iværksat. Kvinderne kom fra så forskellige lande som Tyrkiet, Makedonien, Afghanistan, Kroatien, Kenya og Iran.

Sociale og helbredsmæssige udfordringer

Hvad angår de sociale og helbredsmæssige udfordringer, er de væsentligste karakteristika følgende:

- Meget lavt uddannelsesniveau, i nogle tilfælde ingen uddannelse
- Ringe arbejdsmarkedserfaring
- Begrænset socialt netværk⁴
- Store helbredsmæssige udfordringer.

Kvindernes alder var fra 22-55 år, og ingen af dem kom til forløbet med særlige uddannelsesmæssige kompetencer udover meget basal skolegang. I samarbejde med kommunen forsøgte Huset Venture Storkøbenhavn at rekruttere kvinder, der havde en smule erfaring med at sy. Dette enten i form af et kort kursus i hjemlandet eller i kraft af den husmoderoplæring, som mange af kvinderne havde fået i barn- og ungdommen. Enkelte kvinder havde taget kortere kurser:

- Jeg har en etårig uddannelse i at sy fra Tyrkiet. Men jeg er ikke blevet oplært i at sy på industrimaskiner, bare almindelige symaskiner.

Flere af kvinderne havde været på arbejdsmarkedet, men udelukkende i ufaglærte job som fx rengøring, køkkenarbejde og pædagogmedhjælper, og døjede efterfølgende med nedslidning.

⁴ I rapporten med titlen Socialt isolerede kvinder med anden etnisk baggrund i Københavns Kommune (2008, af Als Research Aps) beskrives og kortlægges isolationens og marginaliseringens natur og karakteristika for de etniske minoritetskvinder.

En af kvinderne fortæller:

- Jeg har arbejdet 12,5 år med rengøring. De første år, da mine børn (5 piger, red.) var små, arbejdede jeg fra klokken 3 om natten til klokken 9 om morgenen. Det var så hårdt. Til sidst kunne jeg ikke holde det ud mere, jeg havde konstant ondt i hovedet. Vi skulle hele tiden arbejde hurtigere, så vi løb rundt for at nå at blive færdige. Vores supervisor sagde bare: "Hurtigere, hurtigere". Til sidst kunne jeg ikke følge med længere.

De fleste kvinders netværk var begrænset til familien. I flere tilfælde havde kvinderne endda arbejdet sammen med deres mænd. En af kvinderne fortæller, hvorfor hendes danske sprog var sparsomt:

- Jeg har gjort rent i 14 år sammen med min mand. Til sidst havde jeg ondt i hele kroppen. Det er hårdt at gøre rent. Jeg er ikke blevet god til at tale dansk, fordi jeg blot arbejdede med min mand. Derfor skræmte det mig også meget, da jeg pludselig skulle prøve noget andet uden min mand.

Alle kvinderne var psykisk og/eller fysisk udfordret, og en kvinde døde undervejs af lungekræft. Der var tale om psykiske lidelser som fx:

- Angst
- OCD
- Borderline
- Depression.

Sygdom fyldte meget for sy-værkstedets deltagere. Eksempelvis måtte en af kvinderne hver dag hentes, fordi hun havde så meget angst, at hun ikke kunne transportere sig selv. Hun havde både angst og borderline og lå af og til sammenkrøllet på gulvet i systuen, som om hun var i koma.

En anden kvinde led kraftigt af OCD, og her vejledte teamlederen bl.a. også ægtefællen i, hvordan han bedst støttede sin hustru.

Teamlederen fortæller om en af kvinderne:

- Vi havde også en anden kvinde, der sammen med sin familie var flygtet fra Afghanistan; de var flygtet med Taliban i hælene. Kvinden led af granatchok og havde en mentor med. Hun var her ikke fysisk, hun var ligesom lukket inde i sin egen lille fortrængning. Så kunne man en gang imellem se, at hun dukkede op, så syede hun lidt, og så gik hun ind i klokken igen. Hun var dybt traumatiseret.

Desuden var der tale om fysiske lidelser som:

- HIV
- Leverbetændelse
- Diabetes
- Smerter i kroppen.

Teamlederen fortæller:

- Den afrikanske kvinde var meget syg, kronisk leverbetændelse og HIV. Jeg var med hende på hospitalet flere gange, fordi jeg faktisk var bange for, at hun skulle dø. Hun blev mere og mere syg, mens hun var her – tyndere og tyndere. Hun var meget afkræftet og kastede meget op.

Kulturelle udfordringer

De kulturelle udfordringer, som Huset Venture Storkøbenhavn stødte på i forbindelse med projektet, hang sammen med:

- Ringe dansk kundskaber
- Ringe kendskab til det danske samfund, egne rettigheder og handlemuligheder
- Andre kønsroller
- Svære familieforhold, eksempelvis på grund af statustab
- Anden sygdomsforståelse.

Ringe dansk-sproglige kompetencer

Alle kvinderne talte begrænset dansk, fra den kvinde, der var analfabet og ikke talte et ord dansk, til de kvinder, der talte tilstrækkeligt dansk til, at de kunne begå sig på arbejdsmarkedet, men ikke nok til, at de kunne føre en dybere samtale eller forstå en mere detaljeret instruktion. Af den grund var det også vigtigt, at der var en sy-faglig konsulent tilknyttet, der benyttede sig af forskellige skabeloner for at støtte den mundtlige instruktion.

Når man ikke taler sproget særlig godt, så er der grobund for alvorlige misforståelser. En kvinde mødte troligt ind hver dag til trods for store smerter. Adspurgt fortalte kvinden, at hun led af kræft i maven og var ved at dø. Den socialfaglige konsulent ringede til kvindens sagsbehandler, der forklarede, at kvinden gik rundt med et stort fibrom, som kunne fjernes. Kvinden havde dog takket nej til operationen, fordi lægen havde sagt, at han ikke kunne garantere, at der ikke ville opstå komplikationer. Kvinden blev til sidst opereret, efter at den socialfaglige konsulent gentagne gange havde forklaret hende, at danske læger har pligt til at oplyse alle patienter om, at der altid er en risiko for, at der kan opstå komplikationer, uden at det nødvendigvis betyder, at det er sandsynligt.

To af de yngste kvinder i sy-værkstedet var på forhånd åbne for forandringer, som kunne bidrage til at bringe dem tættere på arbejdsmarkedet. Teamlederen:

- I sy-værkstedet havde vi også to yngre kvinder. Deres dansk var bedre end de andres. De havde små børn, som kom hjem og talte dansk, og den ene af dem sagde: "Jeg taler dansk med mine børn, det er her, vi bor. De vil helst tale dansk med mig, og jeg vil helst tale dansk med dem, det lærer jeg meget af."

Ringe samfunds- og arbejdsmarkedsforståelse

I arbejdet med de udsatte etniske minoritetskvinder blev det åbenlyst, at mange af kvinderne ikke havde et stort kendskab til det danske samfund og til deres rettigheder eller forstod, hvilke handlemuligheder de havde. En fredag over middag sagde en af kvinderne, en meget syg enlig mor til to små børn, til den socialfaglige konsulent, mens de arbejdede i værkstedet:

"På mandag klokken 12, så kommer de og sætter os ud af lejligheden, så må det jo være sådan, så må vi bo på gaden".

Den socialfaglige konsulent tog derfor straks kontakt til både boligselskab og kommune og sørgede for, at en lille efterregning på 400 kr. til varme blev betalt. Kvinden var så syg og udmattet af HIV og leverbetændelse oveni tilværelsen som enlig mor til to små børn, at hun ikke fik spurgt om hjælp i tide men blot accepterede situationen.

Når man etablerer et sy-værksted, hvor det at have et arbejde er omdrejningspunktet, bliver kvinderne konfronteret med, at i Danmark er det normen, at kvinder er på arbejdsmarkedet. De fleste deltagere, der arbejdede i sy-værkstedet, var ambivalente i forhold til at skulle ud på arbejdsmarkedet. Teamlederen:

- For mange af kvinderne er det jo et nødvendigt onde at være på sy-værkstedet. At de så rent faktisk får et fint forløb og er glade for at være her, det er en anden sag. For mange af kvinderne var det jo noget, de var blevet tvunget til, fordi det skulle de. Det var et led i deres aktivering. Alene det, at man ikke selv har besluttet at være her, det betyder jo noget for, hvordan man går ind i forløbet.

I 2020 blev der offentliggjort en rapport⁵, der fremfører, at kvinder med minoritetsbaggrund holdes ude af arbejdsmarkedet på grund af negativ social kontrol⁶. Teamlederen, der er socialfaglig konsulent, fortæller:

- Vi har oplevet lidt i det små, at opbakningen hjemmefra ikke var 100 %. Jeg tror, at det ligger i det der med, at selv unge kvinder føler den her ambivalens, at på den ene side vil de gerne ud på arbejdsmarkedet, på den anden side vil de ikke. Det kan være, at manden synes, at det er en degradering af ham, at han ikke er i stand til at forsørge hende - så ser han skidt ud i andres øjne. For nogle er det også det her med, om man er en god kvinde, hvis man har et arbejde. Det bliver ikke sagt direkte, men en rigtig kvinde går derhjemme og passer sine børn og laver mad ... Det er ikke så attraktivt at blive en dansk kvinde, der går på arbejde, for det er ikke at være en god kvinde.

En stor del af kvinderne havde traumer fra krig, flugt og dødsfald. Disse traumer fyldte af og til meget på arbejdet i sy-værkstedet, og de gjorde også, at familielivet ofte var svært. En af kvinderne fik en depression, mens hun arbejdede på værkstedet. Først et stykke henne i forløbet betroede hun sig til den socialfaglige konsulent og fortalte, at hendes mand mobbede hende helt forfærdeligt, fordi han selv var dybt frustreret over sit statusstab. Han havde forladt en høj stilling i sit hjemland og havde nu et lavstatusjob og en lille toværelses lejlighed. Teamlederen:

- Jeg sagde til kvinden, at "det er rigtig godt, at du siger det, fordi det skal ikke være sådan". Og så fik vi ellers sat en familierådgivning i gang, så mand og kone kunne få snakket lidt om, hvordan det var i Danmark. Det var hun meget taknemmelig for ... Han var blevet et monster, da de kom til Danmark, og han var faktisk en rigtig sød mand, da de boede i Afghanistan.

5 "Social kontrol som barriere for etniske minoritetskvinders beskæftigelse", Als Research, 2020.

6 Det er værd at bemærke, at social kontrol og negativ social kontrol ikke er det samme. Som det står på RED Center mod æresrelaterede konflikters hjemmeside: "Social kontrol kan beskrives som adfærdsregulering, der sikrer, at bestemte sociale normer opretholdes. Forskellige former for social kontrol findes i alle samfund på tværs af etnicitet, kultur, religion og social status. Det er vigtigt at kunne skelne mellem social kontrol, der bidrager til at opretholde almindelige samfundsmæssige normer og love, og negativ eller ekstrem social kontrol, som hæmmer den enkeltes udfoldelsesmuligheder. Det er også vigtigt at være opmærksom på, at negativ eller ekstrem social kontrol i daglig tale ofte betegnes slet og ret som social kontrol. Negativ eller ekstrem social kontrol i forhold til æresrelaterede konflikter handler om handlinger, styring, kontrol eller sanktioner, der i væsentlig grad hæmmer eller begrænser den enkeltes livs-udfoldelse, adfærd, valg og rettigheder af hensyn til familiens ære".
(<https://red-center.dk/viden-og-publikationer/konflikttyper/negativ-social-kontrol/>).

Projektets metode og tilgang

I de følgende afsnit uddybes tre af de metodiske og socialfaglige tiltag, som sy-værkstedets medarbejdere erfarede gjorde en forskel i forhold til projektets målgruppe:

- Sy-værkstedet var en reel arbejdsplads, hvor arbejdet gav struktur og et fælles mål.
- Tætte og tillidsfulde relationer blev opbygget gennem medarbejdernes deltagelse i arbejdet på sy-værkstedet.
- Medarbejdernes deltagelse gav adgang til en insiderviden, som kunne bruges aktivt i indsatsen.

Arbejde giver struktur og fælles mål

Som nævnt i indledningen er der i Danmark bred enighed om, at den mest direkte vej til integration går gennem arbejdsmarkedet. Det at have et arbejde er stærkt identitetsbærende⁷ i Danmark.

Det var helt essentielt i Projekt Sy-værksted, at værkstedet først og fremmest var en arbejdsplads – alle andre indsatsers udsprang af behov identificeret i forbindelse med arbejdet i værkstedet. Sy-værkstedet var ikke et socialt værested eller et terapeutisk projekt, men en rummelig arbejdsplads, hvor der blev taget hensyn til de forskellige kvinders skånebehov og særlige udfordringer.

Men hvilke positive effekter havde det for målgruppen at have dette fælles udgangspunkt? Det var tydeligt, at det gav kvinderne et løft at have et arbejde. Den socialfaglige konsulent beskriver det således:

- Det at arbejde i sy-værkstedet giver kvinderne en identitet, først og fremmest. Når man er ramt, fordi man er traumatiseret eller er svært syg, så bliver man jo ramt på sin identitet ... Det er meget tydeligt, at det gør en masse, at de kan sige, at de går på arbejde. Det siger de også. En af kvinderne sagde den anden dag: "I går aftes sagde min mand, at han ikke kunne forstå, at jeg var så træt. Så måtte jeg lige fortælle ham, at det er jo, fordi jeg har været på arbejde."

Det betød noget for kvinderne, at de løste reelle arbejdsopgaver for kunder, der kom i værkstedet. En af kvinderne udtaler:

- Det betyder noget for mig, at der er nogle mennesker, der skal bruge det, vi laver, til noget. Det giver mig en rigtig god fornemmelse.

Teamlederen supplerer:

- Arbejdet var ligesom en struktur, der gav en grund til at være her. Mange af dem blev jo også tændt på: Hov, det skal leveres i næste uge! Så kommer hende den smarte inde fra Strøget og skal hente de her ting, og det har vi været med til at lave. Kunderne kommer jo og henter deres ting her, så kvinderne kan jo se, at det bliver brugt i virkeligheden. Det betyder noget, det gør det.

I forbindelse med arbejdet i værkstedet var det naturligt at snakke om, hvad det vil sige at gå på arbejde i Danmark. Hvilke regler er der, hvad må man, og hvad er ikke tilladt?

⁷ Der er lavet flere gode rapporter, der beskriver udsatte ledige og begrebet arbejdsidentitet i forbindelse med de senere års aktive beskæftigelsespolitik: "Er du klar til at arbejde", Ph.d. af Sophie Danneris, Aalborg Universitet, 2016; "Arbejde for enhver pris?" af A.H. Rasmussen og S.M. Brandt, Sociologisk Institut, KU, 2019.

Teamlederen:

- Kvinderne fik for eksempel at vide, at der ikke måtte være alt for meget snak, mens vi arbejder. Når vi er her, er der fokus på at producere noget. Mobiltelefon må man ikke bruge, mens man arbejder. Den må godt være på lydløs, men du må ikke sidde og snakke i telefon i arbejdstiden. Man sygemelder sig telefonisk og giver en grund til, at man ikke kommer. Skal man til læge, siger man, at man ikke kommer. Helt almindelige ting.

En af kvinderne, der havde været i Danmark i 30 år og havde haft mange forskellige job, var en god rollemodel for de andre kvinder. Teamlederen fortæller:

- Denne ældre kvinde havde arbejdsmarkedsforståelse og vidste, hvordan man skal opføre sig på en dansk arbejdsplads. Hun bidrog virkelig til at regulere adfærden i gruppen. Hun sagde for eksempel til de andre: "Åh, jeg har da også ondt, jeg ligger da ikke og ruller rundt nede på gulvet. Tag lige og kom op".

Arbejdet i værkstedet havde en fast struktur, der kunne tjene som et fælles referencepunkt og for eksempel bringe orden i det kaos, der, som nævnt, var i begyndelsen. Teamlederen fortæller, hvordan arbejdet gav kvinderne et fælles mål:

- Det var nok den største succes, at vi fandt ud af, hvor virkningsfuldt det var, at vi kunne referere til, at når vi var i sy-værkstedet, så var vi på arbejde. Der var jo en masse drama, da vi startede, men efterhånden kunne vi få det kørt over til: "Kom nu, damer, vi har et fælles mål. Vi skal have lavet de her opgaver for kunderne". Der kom struktur på det og dermed styr på det, så efterhånden gik kvinderne bare i gang, når de kom ... Det, der startede med højspændt energi, det blev helt roligt. Det var ret fantastisk.

Mange af kvinderne havde alvorlige traumer, som i begyndelsen fyldte meget. Her skulle kvinderne blandt andet lære, at sygdom og svære traumer ikke behøvede at fylde det hele, og at det at skulle løse overkommelige arbejdsopgaver kunne give en lille pause.

Huset Venture Storkøbenhavn erfarede, at der også var behov for styring i pauserne. Teamlederen udtaler:

- Vi lærte at tage energien ud af det der "sygdom", fordi vi kunne sætte grænser, i forhold til at det her var en arbejdsplads. Men vi fandt ud af, at vi også skulle have et godt greb om pauserne og styre dynamikken. En dag havde jeg været på toilettet i pausen, og da jeg kom tilbage, var der en af kvinderne, der havde delt en traumatisk historie. Det var næsten, som om der var kastet benzin på et brændende bål. Så pauserne skulle også styres. Vi må godt fortælle hinanden historier om personlige ting, men de skal også lukkes igen for alles skyld, hvis det bliver for meget. Og det var svært, lidt ligesom at være dirigent.

Håndtering af sygdom ift. arbejde

For mange af kvinderne fyldte smerter og sygdom utrolig meget. Sy-værkstedet fik en dramatisk start, hvor der lå kvinder på gulvet og højlydt klagede sig. Personalet i sy-værkstedet håndterede det konsekvent fra starten. Alt personalet på sy-værkstedet er ansat i fleksjob og lever dermed selv et liv med helbredsmæssige udfordringer. På den måde er personalet rollemodeller og eksempler på, at man kan have helbredsmæssige udfordringer og alligevel være i arbejde.

Mange af kvinderne kom til sy-værkstedet med store helbredsmæssige udfordringer, der ikke var blevet iværksat indsats for, fx en OCD, der ikke var blevet behandlet og derfor var blevet meget værre også for familien⁸.

Dette er en kendt problematik. Nye resultater fra Væksthusets Forskningscenter peger på, at personer med ikke-vestlig baggrund har færre stillede diagnoser end personer med dansk baggrund, uden at det nødvendigvis betyder, at de reelt er mindre syge end danskerne.

⁸ Kvindens OCD var så slem, at familiens lille dreng blev klædt af på måtten uden for lejligheden, inden han blev sprittet af på hele kroppen, så han ikke bar bakterier ind i hjemmet.

Anders Berg Freundt fra Københavns Kommunes beskæftigelsesafdeling udtaler:

- Det rejser jo umiddelbart nogle spørgsmål: Er der tale om, at borgere med ikke-vestlig baggrund ikke benytter sundhedsvæsenet i samme grad som danskerne, og derfor kender det offentlige ikke deres sundhedsforhold? Eller har nogle borgere med ikke-vestlig baggrund en anden forståelse af helbredsmæssige udfordringer. Der må derfor ligge noget bag, som vi ikke på nuværende tidspunkt forstår. Måske er begge dele på spil samtidig. Det har vi meget fokus på, og i den nye handleplan adresserer vi netop dette samspil. (In: Cevea, 2019 A: 24).

Huset Venture Storkøbenhavn har i forbindelse med sy-værkstedet sørget for, at de kvinder, der havde behov for det, blev diagnosticeret og sikret, at de fik behandling på fx psykiatriske behandlingssteder, sideløbende med at kvinderne passede deres arbejde i sy-værkstedet.

Værdifulde relationer

Hilary Cottam har med mantraet "relationel velfærd er fremtidens velfærd" sat ord på et begyndende paradigmeskift i den del af velfærdssektoren, der beskæftiger sig med udsatte borgere i samfundet, hvor tætte og tillidsfulde relationer tillægges en essentiel betydning, hvis man vil nå de sårbare målgrupper. Dette fokus på gode relationer som noget helt essentielt underbygges af Tænk tanken Cevea:

"Integration er en sårbar proces, som ofte lykkes bedst, når der er gode relationer med til at flytte den fremad. Især den del med at flytte fremad kræver, at kvinderne – og borgere generelt – mødes af et system, der vil og tror på dem." (Cevea, 2019 A: 27).

Huset Venture Storkøbenhavn har erfaring med, at tætte relationer er essentielt, når man vil arbejde med forandring og udvikling hos udsatte ledige. Lederen af teamet omkring sy-værkstedet beskriver det således:

- Vi var klar over, at denne målgruppe er vældig svær at få i beskæftigelse, og vi mener, at vi har noget, som andre (udbydere) ikke kan tilbyde, nemlig at vi er gode til at skabe tryghed og tætte relationer. Det har vi set virke i forhold til de andre grupper af udsatte ledige, som vi også har som målgrupper her i Huset Venture Storkøbenhavn.

Huset Venture Storkøbenhavn oplever, at en anerkendende tilgang er fundamentet for at kunne skabe en tæt og tillidsfuld relation. Teamlederen fortæller:

- Den anerkendende tilgang er utrolig vigtig for os. Jeg tror, at kvinderne har følt, at her bliver de set og hørt, og de har fået noget tryghed og støtte, som har gjort, at de er blevet ved med at møde op på arbejde. Når man er i en sårbar situation, som de er, er det vigtigt, at man ikke bare føler sig som et nummer i rækken, for det har de prøvet så mange gange. At man tager dem alvorligt og behandler dem ordentligt og som ligeværdige mennesker.

En af kvinderne i projektet beskriver, hvordan hun har følt sig mødt i sy-værkstedet:

- Det er de sødeste mennesker, jeg har mødt her. I min tidligere praktik var der en, der totalt ignorerede mig og aldrig hilste på mig. Jeg fik det så dårligt. Men her er det helt anderledes. Man prøver at tage hensyn til os og hjælpe mig med at finde den rigtige plads til mig. Der er rigtigt godt her, alle de andre kvinder har også smerter, så på den måde er vi ens.

Den ligeværdige kvinde til kvinde-kontakt⁹ var med til at skabe kontakt til en af de kvinder, der var sværest at skabe kontakt til, både for de andre kvinder i forløbet og for Huset Venture Storkøbenhavns medarbejdere. Kvinden talte overhovedet ikke dansk men kun farsi, og derudover var hun analfabet. Isolationen var hård for kvinden.

⁹ Tænk tanken Cevea konkluderer i sit løsningskatalog "Nye Veje", at kvinde til kvinde-tilgangen virker, og at vi derfor skal være bedre til at bruge og investere i civilsamfundets kvindenetværk (2019 B: 23).

Teamlederen fortæller om en situation, hvor hun og den pågældende kvinde fik skabt en relation:

- I en pause sad jeg ved siden af A, den afghanske kvinde, og pludselig begyndte hun at pege på mig og sige: "Uhm, uhm, smuk, smuk, creme, creme". Jeg spurgte hende: "Er det den creme, jeg har på?" Hun lyste helt op, da så jeg skrev navnet ned på cremen. Den creme skulle hun hjem og have fat på.

Tillid er utrolig vigtigt i relationen. Som den socialfaglige konsulent på sy-værkstedet udtrykker det:

- I det her arbejde handler det jo rigtig meget om relationen. Den enkelte kvinde skal have tillid til, at min mission er at gøre det bedst mulige for hende – 'Inden for de rammer, der er, vil jeg gerne hjælpe dig med at få det bedst muligt. Jeg har ingen skjulte dagsordner, i forhold til om du skal det ene eller det andet.'

At det også er effektivt at blive mødt med troen på, at man kan få det bedre og evt. komme ud på arbejdsmarkedet, er veldokumenteret blandt andet i en analyse fra 2017 udarbejdet af Væksthusets Forskningscenter. Selv om de fleste af kvinderne i sy-værkstedet var langt fra arbejdsmarkedet, var det vigtigt, at de alle blev mødt med en tro på, at de kunne få det bedre – også selvom jobbet ikke lige ventede rundt om hjørnet. Teamlederen udtaler:

- Det er min opgave at holde fast i håbet og troen på, at der er noget bedre i vente. Det er så vigtigt, at der står en ved siden af dig og tror på det og bakker op. Det er ikke realistisk for alle at komme ud på arbejdsmarkedet. For enkelte af kvinderne er pension det mest realistiske. Men for størstedelen af kvinderne tror jeg på, at det er en mulighed at få det bedre. Det handler jo ikke om at gå fra 0 til 100, mens de er her, måske handler det kun om, at du flytter dig fra 0 til 2, men det er jo stadig den rigtige vej.

Dansk-sproglige kompetencer er vejen til arbejdsmarkedet og fællesskabet

Det har været fundamentalt for projektet at styrke kvindernes danskkundskaber, fordi det at kunne tale dansk ikke kun er en vej til arbejdsmarkedet men til alle former for fællesskab. Fællessproget i sy-værkstedet var dansk, og alle kvinderne i forløbet blev bedre til dansk, fordi de brugte det hver dag.

En afghansk kvinde var analfabet og startede ud med ikke at kunne dansk, men hun blev et rigtig godt eksempel. Kvinden blev så glad for at sy og arbejde på værkstedet, at hun udviklede sine sproglige kompetencer markant. På eget initiativ indtalte hun ord på sin mobiltelefon, så hun kunne øve sig derhjemme. Til sidst i forløbet kunne der føres simple samtaler med hende på dansk, og hun kunne også bedre følge med i, hvad de andre kvinder snakkede om.

Deltagelse giver adgang til insiderviden

Fra starten blev det besluttet i Huset Venture Storkøbenhavn, at også de socialfaglige konsulenter skulle deltage i sy-arbejdet i værkstedet. Teamlederen:

- Vi tænkte fra starten, at vi skal ikke stå som sådan nogle socialfaglige konsulenter, der står og kigger. Vi skal da være med. Det giver da arbejdsglæde og dynamik og rollemodel-ting. Men meget af det har ikke som sådan været direkte teoretisk funderet, det har været sådan intuitivt.

Det betød også, at de socialfaglige konsulenter hurtigt fik en mere ligeværdig relation til kvinderne.

Teamlederen:

- Den anden socialfaglige konsulent er rigtig dygtig til at sy. Hun sidder helt stille og syr ligesom de andre ... og de respekterer hende for, at hun kan sy. De kunne godt se, at jeg var ubehjælpelig og dårlig til det. Så de grinede af mig, sådan "he he". Men det var jo fint, for det var godt nok, sådan at få mig lidt ned på jorden i øjenhøjde.

At de socialfaglige konsulenter deltog i arbejdet på lige fod med kvinderne, var en metode til en mere jævnbyrdig relation og var med til at skabe tillid og respekt.

Deltagelsen gav også en insiderviden¹⁰, som ellers ikke er nem at få. Teamlederen:

- Den anden socialfaglige konsulent sidder jo helt stille og syer ligesom alle andre, og hun får virkelig masser af information på alle mulige måder hele tiden ... Hun er jo på en eller anden måde kommet helt ind i det, fordi hun kan det der. Så det giver rigtig god mening, at man gør det sammen med kvinderne og er en del af det.

Den socialfaglige konsulent beskriver det selv således:

- Det er sådan, at jeg altid har arbejdet med at have antennerne ude og at lægge mærke til, hvad der foregår. Det er jeg blevet rigtig god til, bare sådan at observere og så undre mig lidt, hvis der er et eller andet, jeg ikke forstår. Måske spørger jeg så ind til det.

Hvad bruger de socialfaglige konsulenter så denne insiderviden til? Den socialfaglige konsulent forklarer:

- Jeg bruger den viden, både når jeg sidder der i gruppen, og i snakken med kvindeguppen. Jeg kan jo indimellem styre, hvad der skal på dagsordenen i fællessnakken. Og hvis jeg hører flere kvinder snakke om et emne, som de ikke kan finde ud af, kan jeg jo tage det op fælles, hvis jeg mener, det kunne gavne hele gruppen.

Observationerne i gruppen gav de socialfaglige konsulenter et mere nuanceret billede af kvinderne. Det betød for eksempel, at de initiativer, der blev iværksat, byggede på en reel viden om, hvordan kvinderne havde det. Den socialfaglige konsulent:

- Jeg kan komme med et eksempel. En af vores kvinder og jeg sidder sammen med en sagsbehandler, der foreslår et initiativ. Kvinden smiler og nikker til det forslag. Senere, så kommer brokkeriet. Så får vi en snak om det: "Altså hvis du mærker, allerede mens vi sidder der, at det her holder ikke, så er det altså virkelig vigtigt, at du siger det, for det bliver ris til egen røv, hvis du sidder og siger 'Ja, det skal jeg nok', og du ved, at, du ikke kan" ... De kan virkelig komme til at spænde ben for sig selv i forsøget på at være pæne.

Forudsætninger for at lykkes

Når man skal arbejde med udvikling i forhold til denne målgruppe, så forudsætter det en anerkendende tilgang, at man kan skabe tætte og tillidsfulde relationer og få kvinderne til at tro på, at man, inden for de rammer, der er tilgængelige, vil hjælpe dem med at få det bedst muligt.

Det tager tid at skabe tillid, og det betyder, at man i processen må løse arbejdsopgaver tæt på kvindernes liv og privatsfære. Som Tænketaiken Cevea udtrykker det: "Man skal meget tæt på familie og privatliv for at kunne nå den sværeste gruppe" (Cevea: 2019 B: 22).

¹⁰ Antropologers mål: "to grasp the native's point of view, his relation to life, to realize his vision of his world" (Tedlock, Barbara, 1991: 69-70) har skabt en metode, der kaldes "deltager-observation". Antropologen på feltarbejde deltager derfor, så vidt det er muligt, i sine informanternes daglige liv, og hvis studiet fx omhandler landsbykvinder, så går antropologen med kvinderne i marken for at dyrke grøntsager. Denne deltagelse giver adgang til en viden, som ellers ikke er nemt tilgængelig i interviews, blandt andet fordi mennesker sjældent gør det, de siger, de gør.

Den teamansvarlige:

- Jeg blev nok overrasket over, hvor meget arbejde det kræver, trods alt. Det er superspændende og lærerigt, men jeg havde måske undervurderet, hvor meget arbejde der lå i det, fordi de generelt er "lost". De har brug for den støtte hen ad vejen.

Det, at kvinderne var så udfordret fysisk og/eller psykisk, betød, at det var nødvendigt med en helhedsorienteret og håndholdt indsats fra de socialfaglige medarbejdere.

Arbejdsopgaverne var mangeartede og foregik også ude af huset, fx:

- Kontakt til sygehuse
- Kontakt til psykiatriske behandlingssteder
- Sørge for ægteskabsrådgivning
- Kontakt til boligforeninger
- Ledsagelse til læge, på sygehus etc.
- Samtaler i hjemmet med evt. ægtefælle
- Kontakt til arbejdspladser om småjob.

Der var således tale om arbejdsopgaver, der lå uden for systuen og Huset Venture Storkøbenhavn, men som var nødvendige at håndtere, fordi de i realiteten var barrierer ift. den indsats, der foregik på systuen.

Projektets resultater

Antal deltagere

I løbet af projektperioden har i alt 19 borgere fra målgruppen af udsatte kvinder med anden etnisk baggrund end dansk deltaget i Projekt Sy-værksted i Huset Venture Storkøbenhavn. Da én af deltagerne afgik ved døden, inden vedkommende nåede at gennemføre sit forløb, tæller denne deltager ikke med i nedenstående opgørelser over forløbets resultater. Resultatopgørelserne er således baseret på i alt 18 deltagere.

Væk fra kontanthjælp

For Ballerup Kommune har en af de positive effekter ved projektet været, at der på relativt kort tid er lavet grundige, faglige afklaringer af projektets deltagere, og at man har kunnet flytte dem væk fra kontanthjælpssystemet, hvor de ikke hørte hjemme.

I 2018 fik 89 af landets kommuner bevilget penge fra satspuljeprojektet "Flere skal med" til at gennemgå 25.000 langtidsledige kontanthjælpsmodtageres sagsforløb. Denne gennemgang viste, at 33 % af målgruppen slet ikke burde være på kontanthjælp men i stedet i fleksjob eller ressourceforløb¹¹.

For projektets målgruppe, udsatte etniske minoritetskvinder, var vejen mod arbejdsmarkedet lang og med mange barrierer. Når en af kvinderne, der havde alvorlig OCD, sagde til sin socialfaglige konsulent, kort tid før hun afsluttede sit forløb i Projekt Sy-værksted, at *"jeg kan klare hvad som helst nu – du kommer bare med det"*, så var det, fordi projektets indsats og metode havde haft positiv effekt og bidraget til at skabe en positiv udviklingsproces hos hende.

11 <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2018-01-09-hver-tredje-der-er-paa-kontanthjaelp-burde-slet-ikke-vaere-det>

Projektets metode - at arbejdet stod i centrum for indsatsen - var en virkningsfuld ramme for kvinderne. Huset Venture Storkøbenhavn opererede med en række delmål for indsatsen, fordi erfaringen er, at det er afgørende parametre på vejen mod at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet, fx:

- Mindre sygdomsidentitet og større arbejdsidentitet
- Øget tro på, at det kan lade sig gøre at komme i arbejde
- Større stabilitet og ansvarsfølelse for arbejdsopgaver
- At kvinden fungerer som en god rollemodel for sine børn, fordi hun orienterer sig mod arbejdsmarkedet
- At tage ansvar for egen situation
- At opbygge selvtillid og opleve tryghed.

Deltagernes udvikling og progression – resultater og succesrater

De visiterede kvinder i Projekt Sy-værksted var alle meget langt fra arbejdsmarkedet og havde store sociale og helbredsmæssige udfordringer. Som tidligere angivet ifm. afsnittet om projektets formål var det særligt formålet med at understøtte og fastholde progression til overgang til småjob samt afklaring af arbejdsevne, der stod centralt i indsatsen.

Nogle af de helt centrale resultater af indsatsen i Projekt Sy-værksted ligger således i kvindernes udvikling og progression ift. at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet. For at måle minoritetskvindernes udvikling og progression gennem forløbet er der udvalgt ni parametre, som alle relaterer sig til områder, der er blevet arbejdet med i Projekt Sy-værksted. Nedenfor præsenteres og kommenteres resultaterne først samlet efter tema, derefter vises de særskilt i et skema.

- Sprog og samfund, målepunkt nr. 1 og 2. Gennem forløbet øgede alle 18 deltagere (100 %) deres dansk-sproglige kompetencer, og alle 18 (100 %) øgede deres samfunds- og arbejdsmarkedsforståelse. Målepunkt nr. 1 og 2 er begge afgørende parametre ift. at blive parat til at blive en del af det danske arbejdsmarked og understøtter dermed målet fra Ballerup Kommune, ift. at aktiviteten skulle understøtte og fastholde progression til overgang til småjob/lønnede timer.
- Arbejdskultur og -identitet, målepunkt nr. 3, 4 og 5. Gennem projektet ændrede 8 deltagere (44 %) deres syn på kønsroller, kvindens plads i hjemmet versus på arbejdsmarkedet; 6 deltagere (33 %) øgede deres arbejdsidentitet, og 4 (22 %) øgede deres tro på at kunne blive en del af arbejdsmarkedet. De kulturelle og identitetsprægede målepunkter scorer forholdsvis lavt ift. de øvrige, fordi det generelt tager meget lang tid at flytte på disse parametre.
- Afklaring, målepunkt nr. 6 og 7. Gennem forløbet blev 14 deltagere (77 %) afklaret ift. arbejdsevne, og 13 (72 %) blev afklaret ift. deres fremtidige tilknytning til arbejdsmarkedet. Afklaring er fundamentalt ift. at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet og imødekommer således målet fra Ballerup Kommune, ift. at aktiviteten efter aftale skulle bestå i afklaring af arbejdsevne.
- Egen livssituation, målepunkt nr. 8 og 9. Gennem forløbet øgede 11 deltagere (61 %) deres ansvarstagen for eget liv, og 13 (72 %) oplevede øget håb for fremtiden. Øget ansvarstagen for eget liv og fremtidshåb står centralt i Huset Ventures beskæftigelsesrettede indsatser for udsatte ledige, da parametrene bidrager til at bygge det afgørende fundament for, at deltagerne fortsætter deres positive udvikling, når forløbet i Huset Venture afsluttes.

Målgruppens massive udfordringer taget i betragtning er det hverken realistisk eller forventeligt at kunne flytte alle deltagere på samtlige parametre. Selvom nogle udviklingsparametre har væsentlig højere succesrater end andre, er Huset Venture yderst tilfreds med de positive resultater, der via Projekt Sy-værksted er skabt ift. deltageres udvikling og progression.

Nedenstående skema opgør resultaterne ift. deltageres udvikling og progression via Projekt Sy-værksted¹².

UDVIKLINGS PARAMETRE	DELTAGER NR.																		RESULTAT I ALT
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
1. Øgede dansk-sproglige kompetencer	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	18 (100 %)
2. Øget samfunds- og arbejdsmarkedsforståelse	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	18 (100 %)
3. Ændret syn på kønsroller, kvindens plads i hjemmet versus på arbejdsmarkedet	x							x	x	x	x		x	x					8 (44 %)
4. Øget arbejdsidentitet	x								x	x	x		x	x					6 (33 %)
5. Øget tro på at kunne blive en del af arbejdsmarkedet	x									x	x		x						4 (22 %)
6. Afklaring ift. arbejdsevne	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x					14 (77%)
7. Afklaret ift. fremtidig tilknytning til arbejdsmarkedet		x	x	x		x		x		x	x	x		x	x	x	x	x	13 (72 %)
8. Øget ansvarstagen for eget liv	x	x	x		x	x		x	x	x	x		x	x					11 (61 %)
9. Øget håb for fremtiden	x			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x				x	x	13 (72 %)

12 For alle ni udviklingsparametre er der tale om en faglig vurdering af hver deltager, som er vurderet ved opnået/ikke opnået, og hvor "X" i skemaet repræsenterer opnået. Vurderingerne er foretaget af socialfaglige medarbejdere i Huset Venture Storkøbenhavn, som har arbejdet med kvinderne. I skemaet er kvinderne naturligvis anonymiseret via deltagernumre.

Deltagernes arbejdsmarkedsstatus

I forbindelse med projektet lykkedes det at etablere småjob i et supermarked for to yngre kvinder (11 %), hvor deres primære arbejdsopgaver bestod i vareopfyldning. De øvrige 16 deltagere blev visiteret til videre sagsbehandling i Ballerup Kommunes rehabiliteringsudvalg.

Huset Ventures anbefalinger til rehabiliteringsteamet var, at 14 deltagere (78 %) skulle indstilles til fleksjob pga. betydelige fysiske og/eller psykiske udfordringer, og at to (11 %) skulle indstilles til førtidspension pga. manglende arbejdsevne. Hvad der videre er sket i rehabiliteringsudvalget - om deltagernes sager afgøres iht. Huset Venture Storkøbenhavns anbefalinger - er ikke muligt for Huset Venture at følge op på grundet GDPR-regler.

Nedenstående skema viser en opgørelse over deltagernes arbejdsmarkedsstatus, umiddelbart efter deres forløb i Projekt Sy-værksted var afsluttet.

ARBEJDSMARKEDSSTATUS	ANTAL DELTAGERE	RESULTAT I ALT
Ansæt i småjob	2	11 %
Huset Venture Storkøbenhavn anbefaler en indstilling til fleksjob pga. betydelige fysiske og/eller psykiske udfordringer	14	78 %
Huset Venture Storkøbenhavn anbefaler en indstilling til førtidspension pga. manglende arbejdsevne	2	11 %

Opnåelse af projektets formål

Som angivet ifm. projektets målgruppe og formål var alle deltagere i Projekt Sy-værksted aktivitetsparate, men ikke jobparate ved starten af deres forløb, og et af indsatsens formål var netop at understøtte og fastholde progression til overgang til småjob/lønnede timer.

Når Huset Venture anbefaler rehabiliteringsteamet at indstille en borger til fleksjob, anser Huset Venture borgeren for at være parat til at starte i fleksjob. Naturligvis under forudsætning af at der i jobbet kan tages de rette skånehensyn og tilbydes tilpassede arbejdsvilkår ift. borgerens fysiske og/eller psykiske udfordringer.

Med to deltagere, som kom direkte i småjob, og 14 deltagere, som Huset Venture Storkøbenhavn anbefalede rehabiliteringsteamet en indstilling til fleksjob, anses formålet om at understøtte og fastholde progression til overgang til småjob for at være opnået for i alt 16 ud af Projekt Sy-værksteds 18 deltagere (89 %).

Konklusion: Arbejde, tillidsfulde relationer og deltagelse er vejen

Selvom vejen til det danske arbejdsmarked er lang og fuld af udfordringer og barrierer for målgruppen, udsatte etniske minoritetskvinder, viser Projekt Sy-værksted, at der er mange positive effekter ved at have et beskæftigelsesrettet tilbud for målgruppen på en rummelig arbejdsplads som Huset Venture Storkøbenhavn.

I Projekt Sy-værksted danner arbejdet rammen, skaber struktur og giver projektets deltagere et fælles mål. At deltagerne løser reelle arbejdsopgaver for kunder, som betaler for at få leveret produkter til en bestemt tid, har afgørende betydning. Ved at få en rolle i en produktion oplever kvinderne at blive en del af et arbejdsfællesskab, hvilket genererer stolthed, identitet og en følelse af at være en del af samfundet.

Medarbejdernes anerkendende tilgang og deltagelse i det daglige arbejde på systuen er en metode til at skabe tætte, tillidsfulde relationer til deltagerne. Når medarbejderne, som selv er ansat i fleksjob, deltager i arbejdet side om side med kvinderne, fungerer de som rollemodeller og får samtidig adgang til en insiderviden, der kan bruges aktivt i indsatsen.

Da målgruppen, udsatte etniske minoritetskvinder, har udfordringer af både helbredsmæssig, social og kulturel karakter, kan arbejdet på sy-værkstedet imidlertid ikke stå alene. Det kræver socialfaglige konsulenter, der har mod på at engagere sig, og som kan hjælpe med at skabe orden i en kaotisk tilværelse og få øje på vejen mod arbejdsmarkedet sammen med kvinderne.

De tætte, tillidsfulde relationer, som skabes via medarbejdernes anerkendende tilgang og deltagelse, er en afgørende forudsætning for at lykkes med at skabe positive udviklingsprocesser hos projektets målgruppe. Det tager tid at skabe tillid og opbygge relationer, og det medfører, at man i processen må håndtere opgaver og situationer, som går tæt ind på kvindernes liv. For projektet inkluderede det også arbejdsopgaver, der lå uden for systuen, men som var nødvendige at håndtere, fordi de i realiteten var barrierer ift. den indsats, der foregik på systuen. I forbindelse hermed blev det særligt tydeligt, at alle deltagerne havde behov for en helhedsorienteret og håndholdt indsats.

Via Projekt Sy-værksted har Huset Venture Storkøbenhavn erfaret, at det er vigtigt, at man i en samarbejdsrelation får afstemt forventninger, ift. hvor mange ressourcer det kræver, og hvor langt man kan nå med en målgruppe, hvis udfordringer både er af helbredsmæssig, social og kulturel karakter. Projektets deltagere havde samme generelle udfordringer, som andre grupper af udsatte ledige i Danmark har, men de havde også en række øvrige udfordringer, som knyttede sig særligt til kulturelle aspekter og kom til udtryk ifm. det danske sprog, arbejdsmarkedsrelation og -forståelse samt arbejdskultur og -identitet. Kulturelle udfordringer, som nødvendigvis må adresseres, hvis indsatsen skal lykkes.

Og med Projekt Sy-værksted er indsatsen lykket! Med to deltagere, som kom direkte i småjob, og 14 deltagere, som Huset Venture Storkøbenhavn anbefalede rehabiliteringsteamet en indstilling til fleksjob, anser Huset Venture projektets formål om at understøtte og fastholde progression til overgang til småjob for at være opnået for i alt 16 ud af Projekt Sy-værksteds 18 deltagere (89 %).

Litteraturliste

Als Research ApS: "Socialt isolerede kvinder med anden etnisk baggrund i Københavns Kommune" (2008).

Als Research: "Social kontrol som barriere for etniske minoritetskvinders beskæftigelse" (2020).

Cabi (Center for Aktiv Beskæftigelsesindsats) "Projekt 500" (2017).

Cevea: "Bryd Barriererne. Udfordringer og potentialer for integration af kvinder med etnisk minoritetsbaggrund på det danske arbejdsmarked" (2019 A).

Cevea: "Nye Veje. Løsninger til en forbedret integration af nydanske kvinder med etnisk minoritetsbaggrund på det danske arbejdsmarked" (2019 B).

Cottam, Hilary: "Radical Help", Virago (2018). Se nærmere www.hilarycottam.com.

Danneris, Sophie: "Er du klar til at arbejde". Ph.d, Aalborg Universitet (2016).

Rasmussen, A.H. og Brandt, S.M: "Arbejde for enhver pris?", Sociologisk Institut, KU (2019).

Tedlock, Barbara: "From Participant Observation to the Observation of Participation: The Emergence of Narrative Ethnography", Journal of Anthropological Research, Vol. 47, No 1 (Spring 1991, pp. 69-94).

Væksthusets Forskningscenter: "Somaliske kvinders fortællinger om arbejde og ledighed" (2019).

Væksthusets Forskningscenter: "Sagsbehandlerens betydning for udsatte borgeres jobchancer." Beskæftigelsesindikator Projektet (2017).

Digitale kilder:

<https://red-center.dk/viden-og-publikationer/konflikttyper/negativ-social-kontrol/>.

<https://nyheder.tv2.dk/samfund/2018-01-09-hver-tredje-der-er-paa-kontanthjaelp-burde-slet-ikke-vaere-det>

<https://metodeguiden.au.dk/>

